

گزیده بیانات امام خمینی^(ع) درباره زن و خانواده در اسلام

«دامان مادر» بزرگ‌ترین مدرسه بشریت

انسان درست کردن است.(صحیفه امام، ج ۹، ص: ۲۹۲ و ۲۹۴)
-اسلام در انسان این نظر را داشته است که آن زوجی که انتخاب می شود چه جور باشد تا از این زوج یک انسان صحیح پیدا بشود. آن زنی که انتخاب می کنی چه جور زنی باشد تا از این دو نفر زوجین یک انسان پیدا بشود؛ بعد هم به چه آدایی باید باشد. روی چه ادبی این ازدواج باید باشد، بعد هم در چه حالی باید تلقیح بشود و چه آدایی دارد، بعد هم در ایام حمل چه ادب‌هایی هست، بعد هم در ایام شیر دادن چه ادب‌هایی هست. همه اینها برای این است که این مکتب‌های توحیدی که بالاترینش اسلام است، آمده‌اند برای آنکه انسان درست کنند، نیامده‌اند که یک حیوانی منتها دارای ادراکاتی که حدود همان حیوانیت و همان مقصدهای حیوانی باشد، منتها یک قدری زیادت‌ر، نیامده‌اند این را درست کنند؛ آمده‌اند انسان درست کنند.(صحیفه امام، ج ۸، ص: ۴۱۴)
-اسلام توی خانه تنهایی شما باشد؛ با شما کار دارد؛ یعنی می گوید باید چه جور باشد. اخلاقات چه جور باشد؛ ادراکات عقلیت چه جور باشد؛ اعمال، خودت با بچجات باید چه جور آدایی داشته باشی؛ بچه با پدرش چه جور باشد؛ پدر با فرزندش چه باشد؛ بچه با مادرش چطور باشد؛ مادر با فرزندش چطور باشد؛

برادر با برادرش چطور باشد؛ همه این عائله با هم چطور باشند؛ این عائله با عائله دیگر چطور باشند. تمام اینها آداب دارد اسلام برایش و نظر دارد به آنها. راجع به اجتماع هم نظر دارد. مسائلی دارد که مربوط به همه بشر است؛ ... یعنی نظر اسلام به این بوده است که بشر بسازد، تمام بشر را... یعنی آمده است که همه بشر را به این صورتی که می خواهد درآورد، به یک صورت علاقه‌ت ظاهر همان می خواهد یک انسان عادل به تمام معنا که انسان باشد، هم عقلیتش عقلیت انسان باشد، هم نفسشیش نفسیت انسان باشد، هم ظاهرش ظاهر انسان و موبد به آداب انسانی باشد، می خواهد این مطلب را اجرا بکند. (صحیفه امام، ج ۴، ص: ۴۵۰ و ۴۵۱)

سبک ارتباط

۷ نکته درباره خانواده متعادل

هویت‌مان زیر این سقف تثبیت می‌شود

حجت‌الاسلام علیرضا فرهنگ*

از منظر لغوی، خانواده به معنای خاندان، دودمان، خیل خانه و تبار آمده است اما درباره آن اندیشمندان علوم اجتماعی، تعاریف متعددی ذکر کرده‌اند که هر کدام از این تعریف‌ها به بعدی از خانواده توجه کرده است. جامع‌ترین تعریف اصطلاحی خانواده به این شرح است: خانواده کوچکی است که ساده‌ترین و عمومی‌ترین واحد اجتماعی است که بر اساس ازدواج رسمی بین زن و مرد تشکیل می‌شود و با تولد فرزندان

نگرش دین اسلام به اهمیت خانواده

خانواده از نگاه اسلام و آموزه‌های دینی، نهادی مقدس، سازمانی حرمت‌آفرین، ساحلی برای آرامش و بستری برای رشد و تربیت، جایگاه پیشرفت مادی و معنوی و تجلی‌گاه شکوفایی

و بالندگی است. اگر ضروری باشد تا انسان برای نیل به کمال و بهروزی از یک نردبان چند پله‌ای صعود کند و بالا رود، به‌طور حتم اولین پله این نردبان ترقی و رشد تشکیل خانواده است. در نگاه تعالیم سازنده اسلام، خانواده کانونی مقدس و مورد رضایت تعالی تلقی شده و مورد ستایش و تمجید خداوند متعال قرار گرفته است. پیامبر گرامی (ص) می‌فرماید: در اسلام هیچ بنایی پیش خداوند محبوب‌تر و ارزشمندتر از بنیان خانواده و بنیان ازدواج نیست. این همه تقدیر و تمجید از ازدواج و بنیان خانواده به دلیل آن است که ازدواج منشأ سرنوشت‌ساز خانواده و نقطه شروع یک واحد اجتماعی ستوده است. ازدواج به عنوان سنگ‌بنای اولیه خانواده و به‌عنوان عامل اساسی در شکل‌گیری این نهاد با عظمت بوده و زمینه‌ساز زوجیت و همدلی دو جوان و همچنین بسترساز پیشرفت مادی و معنوی آنان خواهد بود. خانواده‌هایی که به دنبال ازدواج بنا نهاده می‌شود، به مثابه لنگر گاه امنی است که همسران جوان در بستر آن نااطمینان و صلابت، بر ناکامی‌ها و فراز و نشیب‌های زندگی چیره شده و از وادی‌های شکست، مصمم و استوار عبور می‌کنند. قرآن کریم درباره آرام و اطمینان‌بخشی خانواده و همسر می‌فرماید: از آیات و نشانه‌های قدرت خداوند این است که برای انسان از نوع و جنس خود، همسرانی آفرید تا در کنار آنان (در خانواده) به آرامش و سکون نیل پیدا کنند و بین آنان دوستی و رحمت قرار داد.

زمینه‌ساز آرامش روانی

خانواده به دلیل حس وظیفه‌شناسی و مسئولیت‌پذیری موجب بروز و شکوفایی استعداد همسران شده و آنها را به سوی تلاش، سازندگی و نقش‌پذیری رهنمون می‌سازد. شهید مطهری درباره نقش آفریننده خانواده می‌نویسد: یک پختگی و پویایی وجود دارد که جز در پرتو ازدواج و تشکیل خانواده در مدرسه پیدا نمی‌شود، در جهاد با نفس پیدا نمی‌شود، در نماز شب پیدا نمی‌شود. این کمالات را فقط در تشکیل خانواده می‌توان به دست آورد. در آموزه‌ها و تعالیم اسلامی بسیاری این حس

مسئولیت و تلاش در راه رفاه، بالندگی و پیشرفت معنوی خانواده، پاداش در نظر گرفته شده و حتی به منزله برترین کارها یعنی جهاد در راه خدا قرار گرفته است. خانواده سالم علاوه بر اینکه زمینه ترقی معنوی، کسب ثواب، دوری از گناه، شادی، نشاط و امنیت می‌شود، زمینه‌ساز وسیله نیز برکات و الطاف الهی را به طرف خانه و خانواده سرازیر می‌کند. پیامبر گرامی (ص) درباره تولید نسل و تربیت فرزند می‌فرماید: «ازدواج کنید و خانواده تشکیل دهید تا صاحب فرزند شوید. به درستی که من به زیادی شما در روز قیامت بر امت‌های دیگر افتخار می‌کنم.» به اعتقاد روانشناسان، آرامش و اطمینانی که برای همسران و حتی اعضای دیگر خانواده در محیط پهنجار ایجاد می‌شود، در هیچ جایی حاصل نمی‌شود و محیط آن، امن‌ترین و رضایت‌بخش‌ترین بستر برای ارضای نیازهای روانی، به‌ویژه تأمین آرامش روانی است. محبت، غمخواری و بذل‌بخش یکدیگر که از مهم‌ترین مؤلفه‌ها و ضروریات زندگی اجتماعی است، به‌بهترین وجه در خانواده تأمین می‌شود.

زمینه‌ساز رشد شخصیت

از آثار مهم دیگر ازدواج و تشکیل خانواده، رشد و تکامل شخصیت است. چون یکی از زمینه‌های مهم رشد شخصیت، برخورداری شخص از عزت‌تعالی است. عزت‌تعالی بالاست و ازدواج و ارتباط خانوادگی در افزایش عزت نفس مؤثر است. به دلیل اینکه زن و شوهر و فرزندان به‌طور معمول موجب رضایتمندی از زندگی می‌شوند و به‌واسطه همسر شدن و پس از آن پدر و مادر شدن و احساس مسئولیت کردن، زمینه‌های توسعه وجودی و رشد شخصیت را فراهم می‌سازند. وقتی اعضای خانواده متعالی، محبت و صمیمیت با دیگران برقرار می‌کنند، این تعامل موجب می‌شود تا دیگران رابخشی از وجود خود احساس کنند و این اتفاق، نوعی توسعه خود است. ژان پیاژه، روانشناس معروف اعتقاد دارد که حرکت از خود میان‌بینی به سوی میان‌واگرایی در سیر تحول کودک، دلیل ارتقای شخص به مرحله بالاتر و کمال بیشتر است. در ازدواج و خانواده این پدیده به‌وضوح اتفاق می‌افتد و هر عضوی از خود میان‌بینی به سوی میان‌واگرایی حرکت می‌کند، از این رو، برای همسر و فرزندان و اعضای خانواده ایثار و فداکاری کرده و آنها را جزئی از وجود خود

سبک زندگی

سبک زندگی۰۸۸۹۸۴۷۱

نسیم‌زندگی

ارج و قرب اعضای خانواده در سیره معصومین(ع)

رسیدن به بهشت

از مسیر عشق به خانواده

بر او واجب است که همچون فرستاده‌ای از پروردگارش در آنجا باشد و آنان را به حق بخواند و از باطل نبی کند و اینکه دعوت را قبول نکنند، مسئولیت را اسقاط نمی‌کند، چنانکه از امام صادق(ع) در این باره پرسیدند که: چگونه آنان را نگاه دارند؟ فرمودند: فرمائشان دهید و نپیشان کنید. گفتند: ما امر و نهی می‌کنیم، ولی آنان نمی‌پذیرند؟ فرمود: چون امر و نهی کنید، آنچه را که بر عهده شما بوده است، انجام داده‌اید.»

■ **نیره محمودی**

سیره و گفتار معصومین(ع) سرسراز از نکات تربیتی درباره اهمیت خانواده و نحوه رفتار اعضای خانواده با یکدیگر است، به‌گونه‌ای که می‌توان در همه ابعاد مربوط به خانواده متعادل به آن رجوع کرد. در اینجا نمونه‌هایی زیبا و آموزنده از این دریای درس آموز را برایتان بازگو می‌کنیم.

وقتی تعامل پدر و مادر با فرزندان از جهات مختلف مثبت باشد، طبیعتاً بر تعامل او با هم‌نوعان خود اثر مثبت می‌گذارد. چه فرزندانی که به خاطر عدم‌ار تباطو شناخته‌بین آنان با پدر و مادر از محیط زندگی به محیط‌های ناسالمی رفته و تحت تأثیر آن ارتباط ناشایست به انحراف کشیده شده‌اند

در سنت پیشوایان معصوم (ع) تأکید بر رابطه عاطفی و پر‌خورد محبت‌آمیز با همسران بوده است. به‌گونه‌ای که هم خود به آن عمل می‌کردند و هم به دیگران درباره آن سفارش می‌فرمودند. رسول خدا(ص) درباره آن می‌فرماید: «گفتار مرد به همسرش که من تو را دوست دارم، هر گز از دل او محو نمی‌گردد.» روابط عاطفی در خانه حضرت علی(ع) و فاطمه(س) بسیار عمیق بود. به‌گونه‌ای که فاطمه زهرا(س) عشق خود را به علی(ع) ابراز می‌دارد و به علی(ع) می‌فرماید: «جان من فدای تو و حافظ تو. همواره با تو خواهم بود، در خوبی و راحتی و سختی و بلا»؛ از آن سو، علی نیز عشق وافری به همسر خود فاطمه(س) داشت، به‌گونه‌ای که در شهادت او می‌گوید: «بصرم کم شده و توان خویشت داری برایم نمانده تا آنکه در دار آخرت با تو باشم.»

ارزش‌همنشینی با خانواده

رسول خدا (ص) نشستند نزد خانواده را از اعتکاف و عبادت در مسجد مدینه نزد خدا محبوب‌تر دانسته است. همچنین غذا خوردن به همراه خانواده مورد توجه قرار گرفته است. رسول خدا(ص) می‌فرماید: «هر مردی که سفره غذا را بگستراند و زن و فرزندش را بخواند و غذا را بانام خدا شروع کند و با شکر خدا به پایان برساند، هنگامی که هنوز سفره بر داشته نشده، خدا رحمت و آمرزش را بر آنان نازل فرماید.»

ورود و خروج از خانه

درباره ورود و خروج مردان از خانه نیز در اسلام توصیه‌هایی شده است؛ از جمله اینکه در اوقاتی که زن کار مهمی ندارد، هنگام بیرون رفتن شوهر از خانه او با بدرقه کند و چند قدمی پشت سرش برود و گاه نیز هنگام ورود شوهر به خانه به استقبال او بیاید، چنانکه در زندگی مشترک علی(ع) و حضرت فاطمه(س) چنین رفتاری وجود داشت. «مرد هر لازم است هنگام ورود به خانه با سلام وارد شود» (و سرزده و آهسته وارد خانه نشود، بلکه پیش از ورود لازم است به شکلی زن و فرزندان را از خود آگاه سازد.)

تشویق فرزندان به اعمال نیک

پیامبر(ص) والدینی که کودکان خود را به اعمال خوب و عبادت تشویق نمی‌کنند، شدیداً سزانش می‌کنند. روزی پیامبر(ص) به بعضی از کودکان نگاه می‌کردند، رفتار آنها حکایت از عدم آشنایی به آداب و احکام دینی بود. به همین دلیل، برای توجه دادن اولیای کودکان فرمود: «وای بسر فرزندان آخرالزمان از دست پدرانشان!» یکی از اصحاب گفت: ای رسول خدا! از دست پدران مشرکشان؟ پیامبر فرمود: «نه، از دست پدران مؤمنشان که هیچ چیز از فرایض و احکام الهی را به آنها نمی‌آموزند و حتی ممکن است کودکان، خودشان یاد بگیرند، ولی والدین مانع آنها شوند! این والدین به انسداد کارهای دنیوی از ناحیه کودکان راضی می‌شوند و هیچ توجهی به اخلاق و معنویت آنها نمی‌کنند. من از اینها بیزارم و آنها از من بیزار.»

دعوت به حق و نهی از باطل

خواندن به سوی خدا مسئولیتی واجب بر مؤمنان در محیط‌های خانواده (همسر و فرزندان) است و

همچنین بروز بیمار‌های روانی، خودکشی، اعتیاد، افسردگی و... در میان فرزندان طلاق و خانواده‌های از هم گسسته و نامتعادل بیشتر است. نتیجه اینکه نیاز به خانواده یکی از اساسی‌ترین و طبیعی‌ترین نیازهای انسان به‌شمار می‌رود. خانواده از منظر دینی، نهادی مقدس و دارای جایگاه ویژه تلقی شده است. زن و شوهر به‌عنوان ارکان اصلی خانواده نقش کلیدی در بالندگی خانواده دارد. جایگاه پدر به‌عنوان مدیر و سرپرست خانواده جایگاهی ممتاز است. زن و مسرد به‌عنوان دو موجود متفاوت، تفاوت‌های بسیار و همچنین اشتراکاتی دارند. تفاوت زن و مرد دهمند بوده و از روی حکمت و مصلحت هماهنگ شده و به‌سوی زندگی متعادل گام برمی‌دارند.

مراقب تأثیر فضای مجازی باشیم

وقتی تعامل پدر و مادر با فرزندان از جهات مختلف مثبت باشد، طبیعتاً بر تعامل او با هم‌نوعان خود اثر مثبت می‌گذارد. چه فرزندانی که به خاطر عدم ارتباط ناشایست به انحراف

بین آنان با پدر و مادر از محیط زندگی به محیط‌های ناسالمی رفته و تحت تأثیر ارتباطات ناشایست به انحراف کشیده شده‌اند. متأسفانه فضای زندگی‌ها در بسیاری از خانواده‌ها یک فضای سرد و بی‌روح و ارتباطات انسان‌ها مخصوصاً خانواده‌ها به یک ارتباط جسمی و فیزیکی خلاصه شده و ارتباط نیازهای روحی و تأمین نیازهای درونی و معنوی نیز غفلتی گریبان زندگی‌ها را گرفته است. امروزه فضای زندگی‌ها تحت تأثیر فضای مجازی و رسانه‌ها قرار گرفته و همین امر ارتباط صحیح والدین با فرزندان را در مقاطع مختلف سنی حتی بزرگسالی تحت تأثیر قرار داده است. از این جهت لازم است ارتباط والدین و فرزندان در زندگی را مورد توجه قرار داد و فضای بی‌تفاوتی و سرد بین والدین و فرزندان را به یک فضای دوستانه صمیمی و خارج از هیاهوی امروزی رسانه‌ها مورد بررسی قرار داد. وقتی فضای صمیمت و توجه شد، درصد اطمینان فرزندان به والدین بالا رفته و همین امر بر روند آرام بخش یک زندگی اثر می‌گذارد.

***پژوهشگر سبک زندگی**

منابع:
-خانواده از منظر دین و روانشناسی/نوشته: علی‌احمد پناهی
-خانواده متعادل/نوشته: محمدرضا شرفی

یکشنبه ۱۵ اسفند ۱۴۰۰ | ۳ شعبان ۱۴۴۳ |